

INGEZONDEN.

DE FILTREERBARE ELEMENTEN VAN DEN TUBERKELBACIL.

Aan het verzoek van collega POLIAKOFF, in zijn ingezonden stuk in het nummer van 12 April 1930 van dit *Tijdschrift*, naar aanleiding mijner publicatie over de filtreerbare elementen van den tuberkelbacil eenige nadere inlichtingen te geven, voldoe ik zeer gaarne.

POLIAKOFF's voornaamste bezwaar tegen de bewijskracht mijner proeven is het voorkomen van pseudotuberculose bij enkele mijner proefdieren. Deze zou volgens hem gevolgtrekkingen over de eventuele aanwezigheid van filtreerbare elementen in het filtraat, waarmede zulke dieren werden ingespoten, onmogelijk maken. Hiermede ben ik het niet eens. Want wij gronden onze gevolgtrekkingen bij deze proeven *nooit* op het macroscopisch uiterlijk van de lymphklieren bij de sectie, maar steeds uitsluitend op de *aanwezigheid van typische zuurvaste staafjes* in de klieren der met filtraat ingespoten caviae. (Voor den niet deskundigen lezer zij hier opgemerkt, dat de verwekker van de pseudotuberculose, de coccobacil van VIGNAL-MALASSEZ niet zuurvast en GRAM-negatief is, zoodat verwarring bij microscopisch onderzoek met echte tuberkelbacillen uitgesloten is.) Indien ik van een cavia met pseudotuberculose geen passages maakte, deed ik dat slechts, omdat ik geen zin had, mijn passagedieren vroegtijdig aan dezelfde ziekte te zien sterven, en *niet* omdat ik aan de uitkomsten geen waarde hechte.

In de tweede plaats vraagt POLIAKOFF, of de filtraten ook gecentrifugeerd werden, en of in de centrifugaten naar zuurvaste elementen gezocht is. Dit is inderdaad gebeurd, steeds met negatief resultaat. VALTIS heeft op deze wijze meer dan 100 filtraten onderzocht, waarbij hij tot 150 cm³ filtraat gedurende 1 uur bij 600 omwentelingen centrifugeerde, zonder ooit eenig zuurvast element te vinden. Trouwens, indien de filtraten door de kaars geslipte bacillen bevatten, zouden wij bij de daarmede ingespoten caviae histologisch karakteristieke tuberculeuse veranderingen moeten vinden, en ik heb er toch den nadruk op gelegd, dat dat niet het geval is.

Wat nu de derde vraag van POLIAKOFF betreft, nl. of bij niet ingespoten caviae met hetzelfde geduld naar zuurvaste elementen gezocht is: dit is eveneens gebeurd, en wel in de eerste plaats door VALTIS zelf 1), verder door LYDIA RABINOWITCH-KEMPNER 2), MELLON en JOST 3), SAENZ 4), de SANCTIS MONALDI 5), NINNI 6) en door ZLATOGOROFF, PALANTE en KOCHKINE 7). Het aantal normale caviae, dat door deze verschillende onderzoekers werd onderzocht op de aanwezigheid van zuurvaste staafjes, bedraagt ongeveer 600. Het resultaat was onveranderlijk negatief. Vreemd staat daartegenover de mededeeling van PETROFF 8), dat hij bij 36 pCt. zijner niet-ingespoten caviae zuurvaste staafjes vond. Maar wanneer men bedenkt, dat PETROFF om zeker te zijn, dat deze dieren vrij van tuberculose waren, vooraf de tuberculine-reactie verrichtte, ligt het voor de hand, dat men zich afvraagt, of de door hem bij normale caviae gevonden zuurvaste staafjes geen uit het tuberculine afkomstige doode tuberkelbacillen waren.

Daar de onderzoekers, die zich hier met de filtratieprocessen reeds sinds jaren bezig houden (CALMETE, BOQUET, NÈGRE en VALTIS) ervaren bacteriologen zijn, spreekt het vanzelf, dat zij zich met alle mogelijke voorzorgen en contrôles omringd hebben (nieuwe kaarsen, instrumenten, spuiten, nieuwe cederoliepotjes enz.),

- 1) *Paris Médical*, 12 Januari 1929.
- 2) *Zeitschr. f. Tuberk.*, 1928, Vol. LII.
- 3) *Proc. of the Soc. exp. biol. and med.*, 1927, vol. XXIV, bldz. 743.
- 4) *Conférence de l'Union internat. contre la tuberculose*, Rome 1928.
- 5) *C. R. Soc. Biol.*, T. 100, 1929, bldz. 627.
- 6) *C. R. Acad. des Sciences*, 3 Maart 1930.
- 7) *Annales de l'Inst. PASTEUR*, December 1929.
- 8) *Journ. of infect. dis.*, 1928, Vol. 43, bldz. 200.

alvorens met de eenigszins opzienbarende uitkomsten van hun onderzoek voor den dag te komen. Ik zou dan ook collega POLIAKOFF willen voorstellen, indien hij er tenminste tijd en gelegenheid voor heeft, eerst zelf de proeven te herhalen, *zich daarbij stipt te houden aan de techniek*, die ik met opzet uitvoerig mededeelde, en dezelfde voorzorgen tegen vergissingen te nemen, als wij hier deden. Hij zal dan zien, dat het hier niet gaat om een soort geloofsquaestie, maar om een eenvoudig wetenschappelijk feit.

Institut PASTEUR,
Parijs, 27 April 1930.

Dr. F. J. H. VAN DEINSE.

AVERTINE OF PERNOCTON.

In zijn artikel in het *Ned. Tijdschr. v. Geneesk.*, van 26 April jl. meent collega MEISS, steunende op een ervaring van 32 gevallen van „rectale anaesthesie door middel van avertine” deze methode te moeten aanbevelen boven de intraveneuse pernocton narcose, welke door LANDMAN en mij in dit *Tijdschrift* werd beschreven. Zijns inziens toch is het avertine *beter en minder gevaarlijk*. Hij grondt zijn uitspraak op gegevens uit de literatuur, daar hem persoonlijke ervaring met pernocton ontbreekt. Daargelaten of het geoorloofd is een oordeel te vellen over de verkieselijkheid van een methode, waarvan men geringe ervaring heeft boven een andere, waarvan men in het geheel geen ervaring bezit, wordt dit oordeel ons door den inhoud dezer mededeeling ook geenszins aannemelijk gemaakt.

In het kort kan ik collega MEISS mededeelen, dat wij in onze kliniek met somnifeen en met avertine begonnen zijn; dat wij echter naar aanleiding van onaangename ervaringen, deels ook t. g. v. de moeilijke doseering, bereiding der oplossing en het groote aantal tegenaanwijzingen het avertine spoedig hebben verlaten. Het pernocton gebruikten wij in meer dan 600 gevallen, waarbij zich nooit eenig onaangenaam verschijnsel heeft voorgedaan. Het inslapen geschiedt volmaakt rustig, mits men langzaam inspuit; van opwinding bij de injectie hebben wij nooit iets gemerkt, al zijn er enkele patiënten, die bij het inslapen over zwart worden voor de oogen en dubbelzien klagen. De naslaap, welke ons — althans zeker voor operatiepatiënten — een groot voordeel lijkt, kan door een inspuiting van coffeïne te zamen met zuurstof-toediening willekeurig worden beëindigd. Wat de onrust na afloop van de operatie betreft, deze bereidt ons niet meer de minste last, sedert wij behalve een pantopon-injectie, een breede riem gebruiken, welke de knieën van den patiënt op de onderlaag fixeert. Tenslotte stelt de techniek dezer methode, behalve het langzaam inspuiten, geenerlei bijzondere eischen.

Met het toenemen onzer ervaring zijn de contraindicaties voor het gebruik van pernocton steeds minder geworden. Op grond van deze ervaring handhaven wij dan ook onze aanbeveling van het pernocton en bestrijden de vermeende gevaarlijkheid.

Den Haag, 28 April 1930.

A. THOLEN.

TAALVERWAARLOOZING.

Het blijkt moeilijk te zijn, in het korte bestek van een feuilleton een iegelijk van precies datgene te overtuigen, waarom het ons te doen was. Juist datgene en geen nota meer of minder.

Afgezien van de quaestie: „stijl al of niet beeld van orde of wanorde in het hoofd van den stijlist”, heb ik alleen willen doen uitkomen, dat ik niet geloof, dat een taal behouden kan blijven in huidigen vorm (prof. KOUWER), noch dat men haar volgens een vast plan zou kunnen wijzigen (KOLLEWIJN, VAN EEDEN, enz.).

Hoe het iemand te moede is, als hij zich pathologisch-anatomisch gelukkig voelt, ligt buiten mijn voorstellingsvermogen. Maar ik meen, dat door de gewraakte aanhaling ook niet om zooveel verbeeldingsmacht gevraagd wordt. Fraai is zij wel niet, maar ik lees er toch niet iets in over pathologisch-anatomisch geluk of ongeluk. Ik meen te mogen aannemen, dat de schrijver bedoeld heeft „pathologisch-anato-